

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE JA ORGANITE TEATISED

KOMISJON

Komisjoni teatis — Riigiabi eeskirjade kohaldamine meetmete suhtes, mida on võetud seoses finantsasutustega praeguse ülemaailmse finantskriisi olukorras

(2008/C 270/02)

1. SISSEJUHATUS

1. Ülemaailmne finantskriis on märkimisväärselt süvenenud ja mõjutab tugevalt Euroopa Liidu pangandussektorit. Lisaks konkreetsetele probleemidele, mis tulenevad peamiselt Ameerika Ühendriikide hüpoteeklaenu turust ja hüpoteegiga tagatud varadest või on seotud teatavate pankade liigselt riskantsetest strateegiatest põhjustatud kahjudega, on viimastel nädalatel usaldus pangandussektoris üldiselt kahanenud. Teatavate finantsasutuste krediidiriskiga seotud üleüldise ebakindluse tagajärjel on pankadevaheline laenuvõrgustik kokku kuivanud ja seetõttu on kõikide finantsasutuste juurdepääs likviidsetele vahenditele järjest keerulisemaks muutunud.

2. Praegune olukord ähvardab teatavate finantsasutuste toimimist probleemide tõttu, mis tulenevad nende konkreetsetest ärimudelitest või äritavast, mille nõrkuse finantsturgudel valitsev kriis on esile toonud ja teravamaks muutnud. Selleks et nende asutuste likvideerimise asemel nende pikaajaline elujõulisus taastada, on vaja nende tegevus põhjalikult ümber korraldada. Praegu valitsevates oludes mõjutab kriis samamoodi põhimõtteliselt usaldusväärseid finantsasutusi, kelle probleemid tulenevad eranditult üldisest turutingimustest, mis on oluliselt piiranud juurdepääsu likviidsetele vahenditele. Nende asutuste pikaajalise elujõulisuse taastamise käigus tuleb tõenäoliselt vähem ümberkorraldusi teha. Igal juhul võib liikmesriigipoolne (teatavate) selle riigi finantsturul tegutsevate asutuste toetamine anda neile muid samas liikmesriigis või muudes liikmesriikides tegutsevaid panku kahjustava eelise.

3. Majandus- ja rahandusministrite nõukogu võttis 7. oktoobri 2008. aasta kohtumisel vastu järeldused, milles lubatakse

võtta kõik vajalikud meetmed pangandussüsteemi usaldatavuse ja stabiilsuse parandamiseks, et taastada pangandussektori asjakohane toimimine ja usaldusväarsus. Haavatavate, pangandussüsteemi seisukohalt oluliste finantsasutuste rekapiitaliseerimist tunnustati hoiustajate huvide ja süsteemi stabiilsuse kohase kaitsmise ühe võimalusena. Veel lepitati kokku, et riiklik sekkumine tuleb otsustada riigi tasandil, kuid kooskõlastatud raamistikus ja vastavalt mitmele Euroopa Liidu ühisele põhimõttele⁽¹⁾. Samal kohtumisel tegi komisjon ettepaneku anda peatselt välja üldised raamtsuunised, mille alusel saaks kiiresti hinnata rekapiitaliseerimis- ja tagatiskavade ning nende kavade rakendamise juhtude kokkusobivust riigiabi eeskirjadega.

4. Arvestades ulatuslikku kriisi, mis nüüd ohustab ka põhimõtteliselt usaldusväärseid panku, Euroopa finantsturgude märkimisväärt integreeritust ja vastastikust sõltuvust ning pangandussüsteemi seisukohalt oluliste finantsasutuste võimalikust maksejõuetusest tulenevaid tagasilööke, mis kriisi veelgi teravdavad, aktsepteerib komisjon seda, et liikmesriigid võivad pidada vajalikuks finantsüsteemi stabiilsuse tagamiseks sobivate meetmete võtmist. Finantssektori praeguste probleemide eriomase laadi tõttu võivad sellised

⁽¹⁾ Majandus- ja rahandusministrite nõukogu järeldustes on loetletud järgmised põhimõtted:

- sekkumised peaksid olema õigeaegsed ja abi põhimõtteliselt ajutine;
- liikmesriigid peavad arvestama maksumaksjate huvidega;
- praegused aktsionärid peaksid kandma sekkumisega kaasnevaid kulusid;
- liikmesriikidel peaks olema võimalus muuta juhtkonda;
- juhtkond ei tohiks sobimatut tulu saada — valitsustel peaks muu hulgas olema õigus sekkuda tasude maksmisesse;
- konkurentide õiguspäraseid huve tuleb kaitsta, eelkõige riigiabi eeskirjadega;
- tuleks vältida negatiivset kõrvalmõju.

meetmed ulatuda konkreetse finantsasutuse stabiliseerimisest kaugemale ja sisaldada üldisi kavasid.

5. Kuigi riigiabi eeskirjade kohaldamisel finantsturgude kriisi reguleerivate meetmete suhtes tuleb kohaselt arvesse võtta praegu valitsevat erakorralist olukorda, peab komisjon tagama, et sellised meetmed ei kahjusta põhjendamatult konkurentsi turul tegutsevate finantsasutuste vahel ning et nendega ei kaasneks negatiivset kõrvalmõju teistele liikmesriikidele. Käesoleva teatise eesmärk on esitada suunised nii üldiste kavade ja nende kohaldamise konkreetsete juhtude kui ka erakorraliste, pangandussüsteemi seisukohalt oluliste juhtumite EÜ asutamislepinguga kokkusobivuse hindamiseks. Komisjon kohaldab neid kriteeriume liikmesriikide võetud meetmete suhtes nii kiiresti, kui on vajalik selleks, et tagada õiguskindlus ja taastada usaldusväärsus finantsturgudel.

2. ÜLDPÕHIMÕTTED

6. Riigiabi konkreetsetele raskustes olevatele ettevõtjatele hinnatakse tavaliselt vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punktile c ja ühenduse suunistele (raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta, edaspidi „riigiabi suunised“) (¹), milles kirjeldatakse komisjonipoolset EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti c tõlgendust kõnealuse abi andmisel. Need suunised on üldised, kuigi nendega nähakse ette teatavad konkreetsete kriteeriumid finantssektori kohta.
7. Lisaks võib komisjon EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti b alusel lubada riigiabi „mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks“.
8. Komisjon kinnitab, et senise praktika ja komisjoni otsuste tegemise tava (²) kohaselt nõuab asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkt b liikmesriigi majanduse tõsise häire mõiste kitsendavat tõlgendamist.

(¹) ELT C 244, 1.10.2004, lk 2.

(²) Vt põhimõtte ühendatud kohtuasjades T-132/96 ja T-143/96 Freistaat Sachsen ja Volkswagen AG vs. komisjon (1999) EKL II-3663, punkt 167. Põhimõtet on uuesti kinnitatud komisjoni otsuses 98/490/EÜ juhtumi C 47/96, Crédit Lyonnais, kohta (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 28), punkti 10 alapunkt 1, komisjoni otsuses 2005/345/EÜ juhtumi C 28/02, Bankgesellschaft Berlin, kohta (ELT L 116, 4.5.2005, lk 1), punktid 153 jj ja komisjoni otsuses 2008/263/EÜ juhtumi C 50/06, BAWAG, kohta (ELT L 83, 26.3.2008, lk 7), punkt 166. Vt komisjoni otsus juhtumi NN 70/07, Northern Rock, kohta (ELT C 43, 16.2.2008, lk 1), komisjoni otsus juhtumi NN 25/08, Päästmisabi ettevõtjale WestLB, kohta (ELT C 189, 26.7.2008, lk 3), komisjoni 4. juuni 2008. aasta otsus juhtumi C 9/08, SachsenLB, kohta (avaldamata).

9. Arvestades praeguse kriisi tõsidust finantsturgudel ja selle võimalikku mõju liikmesriikide majandusele tervikuna, leiab komisjon, et artikli 87 lõike 3 punkti b võib praeguses olukorras kasutada õigusliku alusena laiaulatusliku kriisi käsitlemisele suunatud meetmete puhul. Eelkõige kehtib see abi suhtes, mida antakse liikmesriigi mõningatele või kõikidele finantsasutustele suunatud üldise kava alusel. Kui liikmesriigis finantsstabiilsuse eest vastutavad asutused teatavad komisjonile, et on tekkinud tõsise häire oht, peab komisjon seda hindamisel eriti oluliseks.

10. Ka liikmesriikide juhtumipõhised sekkumised võivad vastata artikli 87 lõike 3 punktis b esitatud kriteeriumidele. Kuigi abi tuleb hinnata EÜ asutamislepingu artikli 87 lõike 3 punkti c alusel vastu võetud riigiabi suuniste kohaselt, võimaldab praegune olukord nii mõlema kava kui ka juhtumipõhiste sekkumiste puhul kiita heaks erakorralisi meetmeid, nagu erakorralised struktuursed sekkumised, kolmandate isikute (näiteks võlausaldajad) huvide kaitsmine ja kestuselt kuute kuud ületada võivad päästemeetmed.

11. Eelnevalt esitatud kaalutluste puhul tuleb siiski rõhutada, et artikli 87 lõike 3 punkti b kohaldamist ei saa põhimõtteliselt üle kanda muude konkreetsete sektorite kriisiolukordadele, kui puudub samaväärne oht, et need olukorrad võivad vahetult mõjutada liikmesriigi majandust tervikuna. Finantssektori puhul on selle sätte kasutamine võimalik vaid tõeliselt erakorralises olukorras, kus on ohustatud finantsturgude toimimine tervikuna.

12. Kui liikmesriigi majanduses on tõsine häire vastavalt eelnevalt kirjeldatule, ei ole artikli 87 lõike 3 punkti b kohaldamine lubatud tähtajatult, vaid ainult seni, kuni kriisiolukord selle kohaldamist õigustab.

13. Seetõttu peab kirjeldatud alustel koostatud üldisi kavasid, näiteks tagatis- või rekaptaliseerimiskavasid, korrapäraselt läbi vaatama ja need tuleb lõpetada kohe, kui asjaomase liikmesriigi majanduslik olukord seda võimaldab. Tunnistades, et praegu on võimatu prognoosida finantsturgude erakorraliste probleemide kestust ja et usalduse taastamiseks võib osutada möödapääsmatuks teatada, et meetmeid kohaldatakse kogu kriisi vältel, leiab komisjon, et iga üldise kava kokkusobivusega seoses peab liikmesriik teostama vähemalt iga kuue kuu järel hindamise ja komisjonile selle tulemustest aru andma.

14. Lisaks leiab komisjon, et likviidsusprobleemiga, kuid põhimõtteliselt usaldusväärsuse finantsasutuste kohtlemine peaks praeguste erakorraliste asjaolude puudumisel erinema sisemiste probleemidega finantsasutuste kohtlemisest. Esimesel juhul on elujõulisuse probleemid olemuselt välistekkelised ja on seotud pigem praeguse eriti keerulise

olukorraga finantsturgudel, mitte ebaefektiivsuse või liigsete riskide võtmisega. Selliste asutuste elujõulisust toetavate kavade põhjustatud kahju konkurentsile on üldiselt piiratum ja nõuab vähem põhjalikke ümberkorraldusi. Seevastu muud finantsasutused, kes tõenäoliselt kannatavad eelkõige näiteks ebaefektiivsusest, puudulikust varade ja kohustuste haldamisest või riskantsetest strateegiatest tulenevate kahjude all, vastavad päästmisabi tavaraamistiku ja vajavad eelkõige põhjalikku ümberkorraldamist, samuti asendusmeetmeid konkurentsile kahjustamise piiramiseks ⁽¹⁾. Kõikidel juhtudel võib asjakohaste kaitsemeetmete puudumisel tekkida märkimisväärne kahju konkurentsile, mis tuleneb tagatis- ja rekapiitaliseerimiskavade rakendamisest, sest need võivad lubamatult soosida abisaajaid nende konkurentide ees või teravdada muudes liikmesriikides asuvate finantsasutuste likviidsusprobleeme.

15. Kooskõlas EÜ asutamislepingu riigiabi eeskirjade aluseks olevate üldpõhimõtete, millega nõutakse, et antud abi ei või olla õiguspärase eesmärgi saavutamiseks rangelt vajalikust ulatuslikum, ja et kahju konkurentsile välditakse või vähendatakse niipalju kui võimalik, ja arvestades vajalikul määral praeguse olukorraga, peavad kõik üldised toetusmeetmed olema:

- sihipärased, et saavutada majanduses tõsise häire kõrvaldamise eesmärk;
- proportsionaalsed praeguse probleemiga ega tohi minna eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale ning
- koostatud nii, et need vähendaksid negatiivset kõrvalmõju konkurentidele, muudele sektoritele ja muudele liikmesriikidele.

16. Nende kriteeriumide järgimine kooskõlas EÜ asutamislepingu riigiabi eeskirjade ja põhivabadustega, sealhulgas diskrimineerimiskeeluga, on vajalik siseturu häireteta toimimiseks. Komisjon võtab neid kriteeriume arvesse järgmistes punktides esitatud riigiabi meetmete kokkusobivuse hindamisel.

3. FINANTSASUTUSTE KOHUSTUSI KATVAD TAGATISED

17. Eespool toodud põhimõtete alusel kasutatakse järgmisi kaalutlusi deklaratsioonide, õigusaktide või lepingutega kehtestatud kohustuste kaitsmisega seonduvate tagatiskavade puhul, tingimusel et need kaalutlused on üldist laadi ja neid kohandatakse iga üksiku juhtumi konkreetseid vajadusi arvestades.

⁽¹⁾ Arvestades, et tehtavate ümberkorralduste laadi ja ajakava võib mõjutada praegune segadus finantsturgudel.

Õigus saada tagatiskava alusel abi

18. Konkurentsile võib tekkida oluline kahju mõningate turuosaliste välistamisel tagatise saajate hulgast. Sellise tagatise saamise kriteeriumid peavad finantsasutuste jaoks olema objektiivsed, võtma arvesse nende tähtsust asjakohases pangandussüsteemis ja majanduses tervikuna, ja mittediskrimineerivad, et vältida lubamatut kahju ümberkaudsetel turgudel ja siseturul tervikuna. Kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtte rakendamiseks peaks kava hõlmama kõiki asjaomasel liikmesriigis asutatud ja seal aktiivselt tegutsevaid finantsasutusi, sealhulgas nende tütarettevõtjaid.

Tagatise sisuline ulatus — kaetavate kohustuste liigid

19. Praeguses erakorralises olukorras võib osutada vajalikuks kinnitada finantsasutuste hoiustajatele, et nad ei kannata kahju, et vähendada pankade vahetamise võimalust ja lubamatut kõrvalmõju tugevatele pankadele. Põhimõtteliselt võib riigi poolt võetavate meetmete hulgas pidada üldisi tagatise eraklientide hoiuste (ja eraklientide laenude) kaitsmiseks laialdase kriisi tõttu õiguspäraseks.
20. Kuna tagatised ei piirdu vaid eraklientide hoiustega, tuleb kaetavate võlgade ja kohustuste liikide valikul piirduda niipalju kui võimalik konkreetsetel raskusi põhjustavate ja praeguse finantskriisi asjakohaste aspektide käsitlemiseks vajalikuga, sest muidu võiksid tagatised lükata vajaliku kohanemisprotsessi edasi ja luua moraalse kahju tekkimise ohu ⁽²⁾.
21. Selle põhimõtte kohaldamisel võib pankadevahelise laenu-tegevuse kokkukuivamine finantsasutustevahelise usalduse kahanemise tõttu õigustada teatavate äriklientide hoiuste ning isegi lühiajaliste või keskmise pikkusega võlakirjade tagamist, juhul kui need ei ole juba piisavalt kaetud kehtiva investeerimiskorra või muude meetmetega ⁽³⁾.
22. Tagatise ulatuse laiendamisel suhteliselt laialt kohaldamisalast välja jäävatele muud liiki võlgadele on vaja selle põhjendatust põhjalikumalt kontrollida.
23. Sellised tagatised ei peaks põhimõtteliselt katma allutatud laene (täiendavad omavahendid) või valimatult katma kõiki kohustusi, sest selle eesmärk oleks vaid aktsionäride ja muude riskikapitali investorite huvide kaitsmine. Kui sellised võlad kaetakse, võimaldades nii kapitali suurendamist ja seega laenu-tegevuse elavdamist, võivad osutada vajalikuks teatavad piirangud.

⁽²⁾ Saadava tagatise piiramine tagatiseaaja bilansimahuga võiks sellega seoses olla samuti võimalus tagada kava proportsionaalsus.

⁽³⁾ Näiteks tagatud võlakirjad ja laenuid ning valitsuse võlakirjade või tagatud võlakirjadega tagatud hoiused.

Tagatiskava kohaldamise aeg

24. Nende tagatiskavade kestust ja ulatust, mis ei piirdu vaid eraklientide hoiustega, tuleb piirata hädavajaliku miinimumiga. Kooskõlas eespool toodud põhimõtetega ja arvestades võimatust prognoosida finantsturgude toimimise põhimõtteliste puudujääkide kestust, peab komisjon vajalikuks liikmesriikide iga üldise kava läbivaatamist iga kuue kuu järel kava jätkamise põhjendatuse ja võimalike kohandustega finantsturgude olukorra muutuste arvessevõtmiseks. Sellise läbivaatamise tulemused edastatakse komisjonile. Kui korrapärase läbivaatamine on tagatud, võib heaks kiita kavasid, mis hõlmavad ajavahemikke kuuest kuust kuni kahe aastani. Neid võib komisjoni nõusolekul veelgi pikendada, kui finantsturgudel valitsev kriis seda nõuab. Kui kava kohaselt võib tagatise andmist jätkata asjaomase võla katmiseks kuni kustutusajani, mis saabub pärast kava kohase tagatise andmise tähtaega, on konkurentsikahjustuste vältimiseks vaja täiendavaid kaitsemeetmeid. Sellised kaitsemeetmed võivad hõlmata käesoleva teatise kohaselt põhimõtteliselt lubatud tagatisperioodist lühemat perioodi, hoiatavaid hinnatingimusi ja tagastatava laenu asjakohaseid ülemmäärasid.

Erasektori osa minimaalselt vajaliku abi andmisel

25. Vastavalt riigiabi andmise üldpõhimõttele, mille kohaselt abi suurus ja osatähtsus ei tohi ületada minimaalselt vajalikku, peavad liikmesriigid võtma sobivaid meetmeid, millega tagatakse, et abisaajad ja/või majandussektor katavad osa tagatise kuludest ja vajaduse korral ka osa riigi kuludest, mis tekivad, kui riik on sunnitud tagatist kasutama.

26. Erasektori panuse suurus ja laad sõltub konkreetsest olukorrast. Komisjon on seisukohal, et minimaalselt vajaliku abiga piirdumise nõue on täidetud juhul, kui täidetud on järgmised tingimused ⁽¹⁾:

- Tagatiskavas tuleb ette näha, et tagatise saanud finantsasutus ja/või terve finantssektor tasuvad selle eest piisaval määral ⁽²⁾. Arvestades, et võrdlususe puudumise tõttu on niisugust laadi ja nii suurte tagatiste turuhinda on raske kindlaks määrata, ning pidades silmas, et praeguses olukorras on võimalikel abisaajatel raske tasuda nii suuri summasid, tuleks tagatiskava rakendamisel võtta tasu, mille suurus vastaks võimalikult

täpselt eeldatavale turuhinnale. Meetme proportsionaalsuse tagamiseks tuleb kasutada niisuguseid hinnakujundusmehhanisme, mis võimaldavad arvestada erinevaid riskimäärasid ning tagatise saaja krediitprofili ja vajadusi.

- Tagatise kasutusevõtul peaks erasektor andma sellesse olulise panuse, kattes märkimisväärse osa tagatise saanud ettevõtja (kui ettevõtja jätkab tegutsemist) või sektori täitmata kohustustest ja riigil tuleks katta vaid erasektori panusest ülejäänud osa.
- Komisjon on teadlik võimalusest, et abisaajad ei pruugi suuta selle eest kohe täielikult tasuda. Seetõttu tuleks liikmesriikidel eelnevatele tingimustele lisaks või osaliselt nende asemel ette näha hilisema sissenõudmise või olukorra paranemise klausel, mille kohaselt tagatise saajad peaksid selle eest täiendavalt tasuma (juhul, kui tagatist ei võeta kasutusele) või maksma tagasi vähemalt osa liikmesriigi tagatise alusel makstud summadest (juhul, kui tagatist tuleb kasutada) niipea, kui nad seda suudavad.

Konkurentsi põhjendamatu kahjustamise vältimine

27. Kuna tagatiskava võib avaldada kahjulikku mõju pankadele, kes tagatist ei saa, sealhulgas teiste liikmesriikide pankadele, tuleks süsteemi raames ette näha sobivad mehhanismid, et vähendada konkurentsi kahjustamist ja võimalust, et abisaajad kuritarvitavad riigi tagatisest tulenevat eeliseisundit. Need ettevaatusabinõud on olulised ka moraalse kahju vältimiseks ja peaksid vastavalt vajadusele osaliselt või täielikult hõlmama järgmisi meetmeid ⁽³⁾:

- kehtestatakse käitumispõhimõtted, millega tagatakse, et tagatise saanud finantsasutus ei hakka tagatise toel agressiivselt laienema nende konkurentide arvel, kellele tagatis puudub. Sel eesmärgil võib näiteks:
  - seada ärilisi piiranguid, näiteks kehtestada turuosa ülempiir ⁽⁴⁾, piirates reklaami, kus viidatakse saadud tagatisele, hindadele või tegevuse laienemisele;
  - piirata abisaaja bilansimahtu asjakohase võrdlususe suhtes (näiteks SKP või rahaturu mahu kasv) ⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ Käesolev minimaalselt vajaliku abiga piirdumise tingimuse täitmist võimaldavate vahendite loetelu ei ole ammendav.

⁽²⁾ Näiteks koostöös erapankadega.

⁽³⁾ Käesolev põhjendamatu konkurentsimoontuste vältimise vahendite loetelu ei ole ammendav.

⁽⁴⁾ Selles kontekstis võib silmas pidada ka kasumi säilitamist, mis tagab kapitali kasvu piisavale tasemele.

⁽⁵⁾ Seejuures tuleb eriti majandusseisaku korral tagada, et majandus saab krediiti.

- keelata äritava, mis ei sobi kokku tagatise eesmärgiga, näiteks aktsiate tagasiostmine või abi saanud finantsasutuse juhtkonna liikmetele uute aktsiaoptsoonide andmine;
- sätestatakse liikmesriikides käitumispiirangute jõustamise viisid, sealhulgas eeskirju eiravate finantsasutuste karistamine tagatise tühistamisega.

- tagada, et abi antakse vaid hädavajaliku miinimumi ulatuses ning et ümberkorralduskulud kaetakse suures osas erasektori osalusega;
- hoolitseda selle eest, et põhjendamatu ei kahjustataks konkurentsi ning et keegi ei saaks tagatise kasutamisest põhjendamatu eeliseid.

Järelokohandamine

28. Komisjon on seisukohal, et konkurentsi kahjustamise võimalikult täielikuks vältimiseks tuleb tagatiskava pidada ajutiseks erakorraliseks meetmeks, mille eesmärk on kõrvaldada praeguse finantsturgude kriisi olulisimad ilmingud. Need meetmed ei saa olemuslikult ja igakülgselt kõrvaldada kriisi sügavamaid põhjusi, mis peituvad finantsturgude ülesehituse struktuursetes puudustes, iga finantsasutuse konkreetseid probleeme ega mõlemat korraga.
29. Seetõttu tuleb koos tagatiskavaga õigeaegselt rakendada sektorit tervikuna hõlmavaid kohandamismeetmeid ja/või korraldada ümber või likvideerida teatavad abisaajad, eeskätt niisugused, kelle suhtes on tagatis kasutusele võetud.

Tagatiskava kohaldamine konkreetsetel juhtudel

30. Kui mõne maksejõuetu finantsasutuse tegevuse jätkumise tagamiseks võetakse tema suhtes erakorralise päästmismeetmena kasutusele tagatiskava, mis kahjustab konkurentsi veelgi rohkem kui abikava üldine kasutuselevõtmine, on eriti tähtis abisaaja ümberkorraldamiseks või likvideerimiseks võtta meetmeid niipea, kui finantsturgude olukord seda võimaldab. Sellest tuleneb nõue, et tagatiskava alusel maksete saaja ümberkorraldamise või likvideerimise kavast tuleb teatada komisjonile, kes hindab kavade vastavust riigiabi eeskirjadele ⁽¹⁾.
31. Ümberkorralduskava hindamisel lähtub komisjon järgmistest vajadustest:
- taastada finantsasutuse kestev elujõulisus;

32. Pidades silmas, et praeguse kriisi erilise ning ulatuse tõttu võib seda pidada tõsiseks häireks liikmesriikide majanduses, saab komisjon hindamisel kasutada finantsasutuste suhtes riigiabi eeskirjade kohaldamisel saadud kogemusi.

33. Komisjon arvestab ka seda, et meetmed, mida võetakse elujõulistele finantsasutustele krediidi kättesaadavaks tegemiseks, erinevad meetmetest, millega antakse abi niisugustele abisaajatele, kes eelnevale probleemile lisaks kannatavad ka ärimudelist või investeerimisstrateegiast tulenevate struktuursete likviidsusprobleemide käes. Suuremad mured on põhimõtteliselt seotud viimasesse rühma kuuluvate abisaajatega.

4. FINANTSASUTUSTE REKAPITALISEERIMINE

34. Teise süsteemse vastumeetmena käesolevale finantskriisile võib luua rekapitalizeerimise skeemi, millega toetatakse üldiselt elujõulisi finantsasutusi, mis on raskustes finantsturgude äärmuslike olude tõttu. Niisuguse kava raames nähakse ette riigi vahendid, mida kasutatakse otseselt finantsasutuste kapitaliseerituse parandamiseks või selleks, et muul viisil soodustada erakapitali kaasamist süsteemse kahjuliku kõrvalmõju vältimiseks.
35. Üldiste tagatiskavade suhtes eespool nimetatud tingimused kehtivad üldiselt *mutatis mutandis* ka rekapitalizeerimiskavade suhtes. Eeskätt peetakse silmas järgmisi tingimusi:
- abi saamise õiguse kriteeriumide objektiivsus ja diskrimineerimise vältimine;
  - tagatiskava ajaline piiramine;
  - piirdumine minimaalselt vajaliku abiga;
  - vajadus kasutada ettevaatusabinõusid, millega välditakse abi kuritarvitamist ja konkurentsi põhjendamatu kahjustamist, pidades silmas seda, et kapitalisüstid on tagastamatud, tuleb abikavade raames anda liikmesriikidele õigus teostada järelevalvet, kasutada nimetatud meetmeid ning kui vaja, astuda hiljem samme põhjendamatu konkrentsimoonutuse vältimiseks ⁽²⁾ ning

⁽¹⁾ Komisjon on põhimõtteliselt seisukohal, et juhul, kui ilmneb vajadus teha makseid tagatise saanud finantsasutusele, tuleb kuue kuu jooksul pärast makse tegemist vastavalt vajadusele esitada kas ümberkorraldus- või likvideerimiskava. Liikmesriikide ja komisjoni töö hõlbustamiseks on komisjon valmis läbi vaatama mitut sarnast ümberkorraldus- või likvideerimiskava korraga. Kui kava seisneb finantsasutuse likvideerimises või kui tegemist on väga väikese asutusega, võib komisjon asuda seisukohale, et kava ei tule talle esitada.

⁽²⁾ Vastavalt riigiabisuuniste põhimõtetele.

- nõue, et pärast seda, kui erakorralise meetmena on abi saavat finantsasutust rekapitalizeeritud tema finantskriisist üleaitamiseks, tuleb järelmeetmena koostada tema ümberkorralduskava, mille komisjon seejärel läbi vaatab. Seejuures eristab komisjon esiteks põhimõtteliselt elujõulisi finantsasutusi, kes kannatavad vaid krediidi kättesaadavuse probleemide tõttu, ning abisaajaid, kes eelmisele probleemile lisaks kannatavad ka nende ärimudelist või investeerimisstrateegiast tulenevate struktuursete likviidsusprobleemide käes. Samuti arvestab komisjon seda, kui suur on eelnimetatud erinevusest tingitud vajadus finantsasutus ümber korraldada.
36. Rekapitalizeerimismeetme puhul arvestatakse järgmisi asjaolusid.
37. Abi saamise õiguse väljaselgitamisel tuleks lähtuda objektiivsetest kriteeriumidest, nagu vajadus tagada likviidsusnõuetele vastav kapitalisatsioon, ilma et see põhjustaks põhjendamatu diskrimineerimist. Hea oleks, kui toetuse vajalikkuse hindamisel osaleksid ka järelevalveasutused.
38. Kapitalisüst ei tohiks olla suurem kui minimaalselt vajalik ega tohiks abisaajal võimaldada ellu viia agressiivset äristrateegiat, laiendada oma tegevust või taotleda muid eesmärke, mis võivad konkurentsi põhjendamatult kahjustada. Eelnevat silmas pidades peetakse kiiduväärseks seda, kui finantsasutus täidab rangemaid likviidsusnõudeid ja/või piiratakse tema bilansimahtu. Pidades silma praegust kriisi, peaksid abisaajad lisama nii palju kui võimalik omavahendeid, sealhulgas eravahendeid ⁽¹⁾.
39. Finantsasutustele tuleb lisakapitali anda tingimustel, mis võimaldavad piirduda minimaalselt vajaliku abiga. Olenevalt sellest, millise vahendi liikmesriik valib (näiteks aktsiad, garantiid, allutatud kapital jms), peaks ta selles finantsasutuses põhimõtteliselt vastu saama õigused, mille suurus vastab tema osale rekapitalizeerimises. Uute aktsiate väljalaskehind tuleb kindlaks määrata turupõhiselt. Selle tagamiseks, et riigi toetus antakse üksnes piisava vastutuse eest, käsitatakse positiivsena niisuguseid vahendeid nagu näiteks piisava tootlikkusega eelisaktsiaid. Teise võimalusena võib kaaluda hilisema sissenõudmise või olukorra paranemise klausli kasutamist.
40. Samasugustest kaalutlustest tuleb lähtuda ka muude meetmete ja kavade puhul, mille eesmärk on tugevdada finantsasutuste kapitalinõudeid ja millega lahendatakse finantsasutuste varadega seotud probleeme. Kui liikmesriik ostab või vahetab varasid, tuleb kedagi põhjendamatult diskrimineerimata võtta aluseks hind, mis on kindlaks määratud vastavalt nende varadega seotud riskidele.
41. Abikava heakskiitmine ei vabasta liikmesriiki kohustusest esitada iga kuue kuu järel komisjonile aruanne abikava kasutamise kohta ega kohustusest esitada iga abisaajat käsitlev kava kuue kuu jooksul pärast sekkumist ⁽²⁾.
42. Pidades silmas rekapitalizeerimismeetmete pöördumatust, viib komisjon rekapitalizeerimiskavade hindamise nagu tagatiskavadeги hindamise läbi viisil, millega tagatakse kavakohase rekapitalizeerimise kogumõju sidusus mõjuga, mida avaldab niisugune rekapitalizeerimise meede, mida ei võeta abikava raames. Hindamisel lähtutakse riigiabi suunistest, arvestades finantsturgude süsteemse kriisi iseärasusi.

5. FINANTSASUTUSTE LÕPETAMINE VASTAVALT LÕPETAMISKAVALE

43. Praeguse finantskriisi tingimustes võib liikmesriik kavakohaselt lõpetada teatavate finantsasutuste tegevuse, mis alluvad selle liikmesriigi jurisdiktsioonile. Niisugune riigi vahendite andmisega seotud kavakohane likvideerimine otsustatakse üksikjuhtumite kaupa teise etapi meetmena pärast finantsasutusele päästeabi andmist, kui selgub, et seda asutust ei õnnestu edukalt ümber korraldada, või viiakse läbi üheainsa meetmena. Kavakohane lõpetamine võib olla ka üks üldise abikava meetmetest, näiteks kui liikmesriik kohustub algatama niisuguste finantsasutuste likvideerimise, mille puhul tagatis tuleb kasutusele võtta.
44. Likvideerimiskava ja üksikute selle kava alusel võetud lõpetamise meetmete hindamisel lähtutakse *mutatis mutandis* samadest juhtnõõridest, mis on eespool esitatud tagatiskavade kohta.
45. Likvideerimismeetme puhul arvestatakse järgmisi asjaolusid.
46. Likvideerimise käigus tuleb erilist tähelepanu pöörata moraalse kahju minimeerimisele. Seda silmas pidades ei tohi sundlõpetamise käigus abi saada aktsionärid ega teatavad võlausaldajad.
47. Konkurentsi põhjendamatu kahjustamise vältimiseks ei tohiks likvideerimisetapp kesta kauem kui lõpetamiseks ilmingimata vajalik. Niikaua kui finantsasutus veel tegutseb, ei tohiks ta alustada uusi tegevusi, vaid piirduma senise tegevuse jätkamisega. Tema pangandustegevusluba tuleks tühistada niipea kui võimalik.

⁽¹⁾ Vahendite esialgset lisamist käsitlevaid sätteid võib edaspidi olla vaja täiendada sätetega, mille alusel on võimalik vahendeid lisada ka hiljem.

⁽²⁾ Liikmesriikide ja komisjoni töö hõlbustamiseks on komisjon valmis läbi vaatama mitut sarnast ümberkorralduskava korruga. Kui kava seisneb finantsasutuse likvideerimises või kui finantsasutuse järelejäanud tegevuse maht on väga väike, võib komisjon asuda seisukohale, et kava ei tule talle esitada.

48. Selleks et tagada piirdumine eesmärgi saavutamiseks minimaalselt vajaliku abiga, tuleb arvestada, et praeguses finantskriisis stabiilsuse tagamiseks võib olla vaja maksta abimeetme raames hüvitist teatavatele likvideeritava panga võlausaldajatele. Hüvitatavate kohustuste valiku kriteeriumide kehtestamisel tuleks lähtuda samadest eeskirjadest kui tagatiskavaga hõlmatud kohustuste puhul.
49. Selleks et tagada, et abi ei antaks finantsasutuse ostjale või tema osale ega müüdavale üksusele, tuleb järgida teatavaid müügingimusi. Komisjon lähtub abi olemasolu kindlakstegemisel järgmistest kriteeriumidest:
- müük tuleb läbi viia avatult ja kedagi diskrimineerimata;
  - müük peab toimuma turutingimustel;
  - sõltuvalt sellest, kes on müüja, peab finantsasutus või valitsus taotlema müüdavate varade ja kohustuste eest võimalikult suurt hinda;
  - juhul kui toetatakse müüdavat majandustegevust, vaadatakse juhtum eraldi läbi vastavalt riigiabi suuniste põhimõtetele.
50. Kui neist kriteeriumidest lähtudes leitakse, et ostja või müüdnud üksus on saanud abi, tuleb eraldi hinnata selle abi õiguspärasust.

6. MUU LIKVIIDSUSABI ANDMINE

51. Lisaks tagatis- või rekapiitalseerimiskava raames antavale abile võivad liikmesriigid finantsasutuste ägedate likviidsusprobleemide lahendamisel pidada otstarbekaks anda riigi (sealhulgas keskpanga) vahenditest ka muud likviidsustoe- tust. Komisjon on juba selgitanud, et juhul, kui liikmesriik või keskpank võtab panganduskriisi lahendamisel mitte valikulisi meetmeid, vaid üldmeetmeid, milles võivad osaleda kõik teatavat tüüpi turuosalised (näiteks andes kõikidele turuosalistele ühesugustel tingimustel laenu), jäävad paljud niisugused üldmeetmed riigiabi andmise eeskirjade kohaldamisalast välja ja neist ei tule komisjonile teatada. Komisjon on seisukohal, et riigiabi andmise eeskirju ei kohaldata näiteks juhul, kui keskpank võtab rahapoliitika valdkonda kuuluvaid meetmeid, nagu avaturu- tehingud ja püsivahendid. Konkreetsele finantsasutusele antud sihttoetus ei pruugi teatavatel tingimustel olla

riigiabi. Komisjon on seisukohal ⁽¹⁾, et keskpanga vahendi- test finantsasutusele antud abi ei pruugi olla riigiabi, kui on täidetud teatavad tingimused, sealhulgas:

- finantsasutus on likviidsustoe- tuse andmise ajal makse- jõuline ja toetus ei moodusta üldise abipaketi osa;
- kogu abivahendile on antud tagatis, mille väärtus on alla hinnatud vastavalt selle kvaliteedile ja turuväärtu- sele;
- keskpank nõuab abisaajalt eriti kõrget intressimäära;
- keskpank võtab meetme omal algatusel ja sellel puudub riiklik edasitagatis.

52. Komisjon on seisukohal, et vastavalt riigiabi suuniste põhi- mõtetele võib likviidsustoe- tuse kava raames riigi (seal- hulgas keskpanga) vahenditest antav abi praegustes erakor- ralistes oludes olla õigusaktidega kooskõlas. Põhimõtteliselt võidakse likviidsustoe- tuse kava heaks kiita ajavahemikuks kuuest kuust kuni kahe aastani, kui kava vaadatakse läbi iga kuue kuu järel ⁽²⁾. Komisjon võib heaks kiita selle ajava- hemiku pikendamise, kui finantsturgude kriis jätkub.

7. RIIGIABI KAVADE LÄBIVAATAMISE KIIRENDAMINE

53. Kohaldades käesolevas teatises käsitletavate meetmete suhtes riigiabi andmise eeskirju vastavalt finantsturgudel valitsevale olukorrale, peaks komisjon koostöös liikmesrii- kidega tagama, et eesmärkide saavutamisel välditakse võimalikult täielikult liikmesriikide sise- ja liikmesriikide vahelise konkurentsi kahjustamist. Selleks et soodustada koostööd ning pakkuda liikmesriikidele ja kolmandatele isikutele vajalikku õiguskindlust asutamislepingu kohaste meetmete õiguspärasuse suhtes (millest suurel määral sõltub usalduse taastumine turgude suhtes), on ülioluline, et liikmesriigid teavitaksid komisjoni oma plaanidest ja meetmete võtmise kavadest nii varakult kui võimalik, igal juhul aga enne meetme rakendamise algust. Komisjon on astunud samme, millega tagatakse, et otsus võetakse vastu kiiresti pärast täieliku teate saamist, vajadusel 24 tunni jooksul ja nädalavahetusel.

⁽¹⁾ Vt näiteks Northern Rocki juhtum (ELT C 43, 16.2.2008, lk 1).

⁽²⁾ Läbivaatamisel tuleb lähtuda punktis 24 esitatud põhimõtetest.